

ЖАМИЯТ

№ 16 (792)
2022 йил
28 апрель,
Пайшанба

2006 йил 31 августдан
чоп этила бошлаган

Ижтимоий-сиёсий газета

www.bong.uz

@jamiyatgzt@mail.ru

t.me/bonguz1

ОТАМ БЕРГАН

КИТОблар

МАНЗИЛ ЯҚИН,

ДИЛЛАР МУШТАРАК

“LIKE”

ҚУРБОНЛАРИ

ҚОНУН УСТУВОРЛИГИНИНГ ЯНГИ КАФОЛАТИ

Сўнги беш йилда амалга оширилган ислохотлар натижасида мамлакатимизда Янги Ўзбекистонни барпо этишнинг зарур сиёсий-ҳуқуқий, ижтимоий-иқтисодий ва илмий-маърифий асослари яратилди. Эндиликда босиб ўтилган йўл ва орттирилган тажрибалар, эришилган ютуқ ва камчиликларни чуқур таҳлил қилиш орқали “Инсон кадри учун” тамойилига асосланган ҳолда аҳоли фаровонлигини таъминлаш, демократик ислохотларни чуқурлаштириш, мамлакат тараққиётини жадаллаштиришнинг муҳим устуворликлари ҳамда аниқ марраларини белгилаш вазифаси олдимизда турибди.

Мазкур вазифаларни амалга ошириш мақсадида “Харакатлар стратегиясидан – Тараққиёт стратегияси сари” тамойилига асосан ишлаб чиқилган ҳамда Харакатлар стратегиясининг мантикий давоми сифатида “2022–2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси қабул қилинди.

Харакатлар стратегиясидан фарқли ўлароқ, Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясини муҳокама қилиш жараёнида аҳолининг катта қисми фаол иштирок этди. Хусусан, жамоатчилик муҳокамаси якуналари бўйича 17 мингдан ортиқ фикр-мулоҳазалар берилган бўлиб, шундан 15 028 таси 2022–2026. strategy.uz махсус веб сайти, 1148 таси jamoatchilik.uz веб сайти, 525 таси regulation.gov.uz портали, 834 таси эса Telegram мессенжердаги махсус канал орқали берилган. Харакатлар стратегияси бўйича эса, “Қонун ҳужжатлари таъсирини баҳолаш тизими” портали орқали жамоатчилик муҳокамаси натижалари бўйича 1 310 та таклиф ва мулоҳазалар келиб тушган эди.

Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясининг қабул қилиниши мамлакатимизда кейинги беш йил давомида амалга ошириладиган ислохотлар учун дастуруламал вазифасини бажариб беради. Ушбу стратегия маълум бир устувор йўналишлар, мақсадлар ва чора-тадбирларни ўз ичига олган бўлиб, унда 7 та устувор йўналиш доирасида 100 та мақсад, ушбу мақсадларга эришиш учун мазкур йилда амалга оширилиши лозим бўлган 398 та чора-тадбирлар белгиланган.

Тараққиёт стратегиясида мамлакатимизда адолат ва қонун устуворлиги тамойилларини тараққиётнинг энг асосий ва зарур шартига айлантириш энг устувор йўналишлардан бири сифатида белгиланган. Бунинг учун, бир нечта зарур мақсадлар назарда тутилган.

Жумладан, мулк ҳуқуқларнинг дахлсизлигини ишончли ҳимоя қилиш ҳамда давлат органларининг мулк муносабатларга ноқонуний аралашувини чеклаш мақсади белгиланган бўлиб, ушбу мақсадга хусусий мулк дахлсизлиги ва ҳимояси кафолатларини кучайтириш, мулк, шу жумладан ер участкасига бўлган ҳуқуқларни сўзсиз таъминлаш, хусусий мулк устуворлигини асосий тамойил сифатида белгилаш, давлат

идорасининг расмий маълумотида ишониб мол-мулк сотиб олган шахснинг ҳуқуқини ҳимоя қилиш тизимини жорий этиш орқали эришиш мумкин.

Қонун устуворлиги ва конституциявий қонунийликни таъминлаш

ҚОНУН УСТУВОРЛИГИНИНГ ЯНГИ КАФОЛАТИ

ҳамда инсон кадрини ушбу жараённинг бош мезони сифатида белгилаш мақсади бўйича асосий эътибор фуқароларга ҳуқуқий таъсир кўрсатиш, шу жумладан шахсларнинг ҳаракатланиш эркинлигини чеклаш билан боғлиқ чораларни қўллашда қонунийликка риоя этиш, маҳкумлар ва жазони ўтаб бўлган шахсларнинг меҳнат, ижтимоий таъминот ва халқаро эътироф этилган бошқа ҳуқуқларини таъминлаш, уларнинг ижтимоий мослашуви ва жамиятга реинтеграциясига кўмаклашишнинг самарали механизмларини жорий этиш, маҳкумлар ҳамда жазони ўтаб бўлган шахсларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш орқали уларнинг ижтимоий мослашувини таъминлаш, қийноқларнинг олдини олиш бўйича превентив механизмларни такомиллаштиришга қаратилган.

Шунингдек, ушбу мақсад йўлида фуқароларнинг яшаш жойи бўйича ҳисобга олиш тизимини янада соддалаштириш ва аҳолига қўшимча қулайликлар яратиш, бошланган ислохотларни якунига етказиш, жиноят, жиноят-процессуал ва жиноят ижроия қонунчилигини такомиллаштириш сиёсатини изчил давом эттириш, жиноий жазолар ва уларни ижро этиш тизимига инсонпарварлик тамойилини кенг жорий этиш, ушбу йўналишда махсус қонун қабул қилиш, ювенал адлия тизимини шакллантириш ҳамда бола ҳуқуқлари қонунчилигини кодификациялаш белгиланган.

Навбатдаги асосий мақсад давлат

органлари ва мансабдор шахсларнинг фаолияти устидан самарали суд назоратини ўрнатиш, фуқаро ва тадбиркорлик субъектларининг одил судловга эришиш даражасини оширишни назарда тутди. Бунда, асосий вазифалар сифатида маъмурий судларда мансабдор шахсларнинг қарорлари устидан берилган шикоятларни кўриб чиқиш тизимини такомиллаштириш орқали суд назоратини қўллаш соҳасини кенгайтириш, “Хабас корпус” институтини янада ривожлантириш орқали тергов устидан суд назоратини кучайтириш, суд процессида томонларнинг ҳақиқий тенглик ва тортишув тамойиллари-

назоратни кучайтириш, фуқароларнинг кадр-қиммати ва эркинлигини самарали ҳимоя қилишнинг таъсирчан механизмларини жорий этиш, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларда жиноятлар ҳақида хабарларни ҳисобга олиш тизимини тубдан ислох қилиш, жиноятларни яшириш ҳолатларининг олдини олишда замонавий усуллардан фойдаланиш каби вазифалар белгиланган.

Яна бир асосий мақсад сифатида суд ва бошқа органлар ҳужжатларининг ўз вақтида ва тўлиқ ижросини таъминлаш белгиланган. Ушбу мақсадга эришиш суд ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этишнинг самарали механизмларини жорий этишни, суд ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этишнинг муқобил, суддан ташқари усулларида фойдаланиш кўламини кенгайтириш белгиланмоқда. Шу билан бирга, ушбу мақсад доирасида мажбурий ижро органлари фаолиятига халқаро стандартларни босқичма-босқич жорий этиш ва айрим функцияларни (суд ҳужжатлари бундан мустасно) хусусий секторга ўтказиш, давлат ижрочилари иш юкмасини камайитириш вазифаси ҳам назарда тутилмоқда.

Юқоридагилар билан бир қаторда, Тараққиёт стратегиясида белгиланган адвокатура институтининг инсон ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишдаги салоҳиятини тубдан ошириш, аҳоли ва тадбиркорлик субъектларининг малакали ҳуқуқий хизматларга бўлган талабини тўлиқ қондириш ҳамда фаол фуқаролик жамиятини ривожлантириш ва фуқаролар ўртасида қонунга ҳурмат ҳиссини шакллантириш каби улуғ мақсадлар белгиланган бўлиб, мазкур мақсадлар аҳолининг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданиятини оширишга ёрдам беради.

Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясида белгиланган адолат ва қонун устуворлиги тамойилларини тараққиётнинг энг асосий ва зарур шартига айлантириш билан боғлиқ мақсад ва вазифалар мамлакатимизда адолат ва қонун устуворлигига асосланган демократик ҳуқуқий давлат барпо этишга, фуқароларимизнинг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданияти юксалишига, тадбиркорлик фаолияти учун қўшимча ҳуқуқий кафолатларни белгилашга ва энг асосийси, юртимизда адолат ва қонун устуворлигини таъминлаш орқали “Инсон кадри учун” тамойилини тўлақонли рўёбга чиқаришга хизмат қилиши аниқ.

Сардор СУВАНОВ,
Сирдарё вилоят Гулистон
туманлараро маъмурий судининг
судьяси

Шаҳар маҳаллаларининг биридан ўтаётди, бузилган уйга кўзимиз тушди. Ховли деворлари йўқ, эски иморатнинг олд томони кулаб тушган, хона тоқчаларида эски гулдон, саргайиб кетган газета ва китоблар сочилиб ётарди.

— Э-э-э, анави томондаги китобларни қаранг, китобларни, — деди ҳамроҳим кулаб ётган паҳса деворлар орасини кўрсатиб. Бировнинг бузилган уйи бўлса ҳам, кулаган паҳсалар орасида гўё норасида гўдак сиқилиб қолгандек, ўша томонга югурдик.

Қарасак, паҳса уюмлари орасида жуда кўп китоб тахланиб ётган экан. Бир-иккитасининг авайлаб чангини қоқиб, кўз югуртирдим. Ўтган асрнинг 50-60-йилларида чоп қилинган бадиий адабиётлар, таниқли ўзбек, тожик адибларининг асарлари экан.

— Хонадон эгалари нега китобларни бу қадар хор қилиб ташлаб кетишдикин? — Бу жавобсиз саволни ўзим ўзимга бердим.

— Ҳозир ҳеч кимга китоб керак эмас, ҳамма тадбиркор бўлиб кетган, — деди ҳамроҳим. — Бу харобахонада китобларнинг хор бўлиб ётиши увол, хўп десангиз, ҳаммасини йиғиштириб олиб кетайлик...

Мен-ку, китобларни жон деб олиб кетмоқчиман, лекин бировнинг уйи, бировнинг мулки, боз устига бизни кўрган қўшнилар нима деб ўйлайди?

— Яхшиси, қўни-қўшнидан суриштириб, уйнинг эгасини топайлик, сўрамасдан олсак бўлмас, — дедим истихола қилиб.

Шундай хулоса билан ишхонага бордик. Бекмурод Ғанизода деган ҳамкасбимиз бизни кутиб турган экан. Бузилган уйда эзилиб-босилиб ётган китобларга жоним ачиб, Ғанизодага воқеани гапириб бердим. Бекмурод бузилган уй қаердалигини суриштирди. Мен тушунтириб бердим.

— Бўлди, эсладим, — деди Ғанизода. У ҳовлида таниқли журналист, кўп йиллар давлат идораларида ишлаган Миракбар Хўжасаидов яшаган. Бевақт аварияга учраб, вафот этган. Унинг номига қўйилган кўча ҳам бор. Ўғли бизнесмен, “дом”да туради.

— Ўғли бор бўлса, китобларни шунчалик хор қилмасдан уйга олиб келса бўлмасмикан?

— Билмадим, ҳозир бировга ақл ўргатадиган замон эмас, — елкасини қисди Ғанизода.

Анча вақтлардан кейин йўлим тушиб яна ўша кўчадан ўтиб қолдим. Бузилган уй ўрнида икки қаватли мухташам уй қад ростлаган, савлатидан от хурқади. Менинг кўз ўнгимда эса паҳса уюмлари орасида бир-бирига қалашиб, хор бўлиб ётган китоблар гавдаланди. Бузилган уй ўрнида қайта тикланган иморат кўзимга жуда файзсиз, ночор бўлиб кўринди. Чунки унда китобни севган, уни умр бўйи асраб-авайлаб келган отанинг руҳи йўқ эди...

Отам ўтган асрнинг қаҳатчилик йилларида ота-онадан эрта жудо бўлиб, турмушга чиққан опасининг қўлида қолди. 1937 йилда ҳарбий хизматга сафарбар қилинди. Отлик разведка қўшинларида хизмат қилиб, 1941 йилнинг бошларида уйга қайтиб келди. Беш ойдан кейин иккинчи жаҳон уруши бошланиб, яна фронтга кетди.

Ризқли кул ўлмас, дегандай, 1946 йил урушдан ногирон бўлиб қайтиб ке-

либ, колхозда ишлади. 60-йилнинг ўрталари, Амир катта деган ғўлабирдан келган миқтигина одам бўларди, ўша кишининг звеносида ишлардик. Ўшанда мен ўн ёшларда эдим, уйда китоб кам, бори ҳам опаларнинг дарсликлари, уларни аллақачон ўқиб бўлганман. Бир куни Амир каттанинг эшаги хур-

ОТАМ БЕРГАН

КИТОБЛАР

жунида катта китобни кўриб қолдим. Аста олиб, муковасига кўз югуртирдим. “Шарқ юлдузи” деб ёзилган экан.

— Ҳа, журнал ўқиясанми? — деди Амир катта тўсатдан тепамда пайдо бўлиб.

— Қизиқарли китоб экан, қаердан олдингиз?

— Ҳе, бу китоб эмас, журнал. Нима, колхозчи китоб ўқимайди, деб ўйлаганмидинг? — кулди Амир катта. — Хоҳласанг, ўқишга бериб тураман, кейин ўзимга қайтарасан...

Отам бизнинг суҳбатимизни сал нарироқда эшитиб турган экан, индамай кетмонини елкалаб кетди. Кунларнинг бирида мени шаҳардаги китоб дўконига олиб борди. “Бизга энг яхши ёзувчиларнинг китобларидан танлаб беринг”, — деди у сотувчига. Хуллас, отам ўша куни колхоздан олган ойлигининг ҳаммасига китоб олиб берди. Опалар билан талашиб-тортишиб китобларни битта қолдирмай ўқиб чиқдик. Мактаб кутубхонасидаги китобларни аллақачон ўқиб чиққанман, шунинг учун колхозда помидор терилса ёки узум узилса, бир челагини шаҳарга олиб бориб сотиб, пулига дўкондан китоб оламан. Онам “Кўп ўқийверма, миянг суюлиб қолади”, — деб қўлимдан китобни тортиб олиб, яшириб қўярдилар. Ҳозиргача отам олиб берган китобларни авайлаб сақлайман.

700 минг папирус ўрамларидан иборат қўлёмалар мавжуд бўлган Александрия кутубхонаси дунёдаги энг бой маърифат маскани ҳисобланган. Миср подшоси Птоломей 500 килограмм кумуш эвазига афиналикларнинг барча қадимий қўлёмаларини ана шу кутубхона фондига сотиб олган. Александрияга келган денгизчи ва сайёҳлар ўзлари билан олиб келган барча китобларни кутубхонага сотишга ёки

нухасини беришга мажбур бўлишган.

Ўзбекистон Қахрамони, халқ ёзувчиси Эркин Воҳидов “Сўз – забаржад, сўз – гавҳар, олтин” мақоласида “Маҳмуд Қошғарийнинг “Девони луғотит турк” китоби ёстиғимиз остида бўлмоғи керак”, — деб ёзади. Чунки бу китобнинг кадри олтинлар билан эмас, асрлар, минг йилликлар билан ўлчана-

ди. Бу китоб туркий тилли халқларнинг ўтмишини бугунги кун билан боғлаб турадиган калом мезонидир.

Яхши китобнинг даври ҳеч қачон ўтмайди. Ёмон китоб унутилади. Бугун китобнинг ўрнини электрон китоблар эгаллапти, деймиз. Лекин ёмон китоб электрон шаклда бўлса ҳам уни ҳеч ким ўқимайди. Жамиятда китобнинг аҳамияти пасайган, деган гап бор. Лекин жамият маънавиятида китобнинг аҳамияти ҳеч қачон пасаймайди, чунки у “Девони луғотит турк” каби фақат билимларнигина эмас, балки ахлоқий, маданий қадриятларни ўзида мужассам қилади ва авлодларни тарбиялайди.

Фан-техника шиддат билан ривожланаётган даврда инсон тарбияси, билим ва салоҳиятини ўстириш яна китобга бориб такалади. Тўғри, интернет олами кенгайиб бормоқда, лекин китоб мутолаа қилиш — бу бошқа нарса. Унинг ўрнини ҳатто интернет ҳам босолмайди.

Ёшларнинг маданияти, интеллектуал салоҳияти, ижтимоий қарашлари ва ҳаёт ҳақидаги ўйлари ўтган аср ёшларига қараганда жуда баланд, улар кундалик ҳаётда рўй бераётган воқеа-ҳодисалардан хулоса чиқариб, тарихий жараёнлар иштирокчиси сифатида ўсиб-улғаймоқда. Ақл-идроқли бундай ёшлар китобнинг қадрини билишади.

Ўзбек халқ дostonларини ота-онаси ўқимаган ёшлар дунё адабиёти нари турсин, адибларимиз асарларини ўқимаслиги аниқ. Ҳатто ота-онаси эътиборидан қолган бошланғич синф ўқувчиси бирор китоб ўқиш ёки шеър ёдлашдан кўра интернетдаги воқеаларга, ур-йикит, отишма, ўлдир-қуйдирларга қизиқади, даҳшатли ўйинларни табиий қабул қилади. Катта пул топиш

васвасасида хорижга кетаётган ёшларнинг сон-саногини йўқ. Бинобарин, маърифатсизлик, билимсизлик калтабинликни келтириб чиқаради ва бошга бало бўлади.

“Нимага уйимда китоб йўқ экан, мана, тахланиб ётибди”, дея биттаси кўча газеталарида, кейин эса нашриётларда катта ададда чоп қилинган олди-қочди китобларни олдимга қалаштириб ташлади. Бундай савиясиз китоблар ҳаммаёқни эгаллаб бўлди. Бир умр бошқа касба ишлаган, бир думалаб “ёзувчи” ёки “шоир” бўлиб олган пули бор кимсалар икки пулга қиммат, ҳеч ким ўқимайдиган китобларини пақиллатиб чиқариб ётибди. Улар китоб дўконларида чанг босиб ётибди, матбуот шаҳобчаларида, кўча-қуйда китоб сотувчилар қўлида, мактаблар, лицейлар, коллежлар, олий ўқув юртларида мажбурий сотиляпти. Бу китобларни эса ўртамиёна бир шоир ёки ёзувчи ўша “шоир” оқохоннинг пулини қуртдай санаб олиб “рамкага” тушириб бераяпти. Бундай савиясиз китоблар, олди-қочди тўла хиёбон газеталари хориж сериалларига ўхшаб ахлоқсизлик, жиноятчилик, бузғунчилик, ҳурматсизлик каби иллатларнинг болалаб кетишига таъсир кўрсатади. Нашриёт ва муҳаррирлар учун китобга пул тўланса бўлди — уларни китоб савияси, мазмун-моҳияти қизиқтирмайди.

Кейинги пайтларда кўча-қуйда юрган ёшларга эътибор берсангиз, ё кулоғига гўшак тақиб, ёки телефонини кавлаб кетаётганининг гувоҳи бўласиз. Уларнинг ташки дунё, одамлар билан умуман иши йўқ. Серкатнов автомобиль трассаларида содир бўлаётган автохалокатларнинг кўпи ёшларнинг қўл телефони ва интернетдан тинимсиз фойдаланиши ва атроф-муҳитга эътиборсизлиги туфайли содир бўлмоқда. Бундай шароитда ёшларни китоб ўқишга ундаш ёки қизиқтириш Дон Кихотнинг шамол тегирмонлари билан жанг қилишидай бефойда. Қачонки, ёшларнинг ўзи бир кун келиб халқаро ўргимчак — интернетга маҳлиёлик иллатини ва китобнинг бекиёс хикматини, улар ўртасидаги фарқни англаб етсагина, китобнинг қадри ошади, китобга муносабат ўзгаради.

Интернет текин ва сийқа ахборотлар, ёлғон-яшиқ ва беҳаё рекламалар билан тўйинтирилган дунё чиқиндихонасига айланиб бўлди. Мия тафаккур қилишдан кўра кўпроқ текинхўрликка ўрганди. Мағзава олди-қочдилар, фикрлашга ўрин қолдирмайдиган дунёқарашлар ҳаммаёқни ишғол қилди. Китоб ўқимай қўйган оломон интернет тили билан гапира бошлади. Бу оломон ҳамма жойда ўз дунёқарашини маъқуллашни хуш кўради, ўзидан бошқа ҳеч кимни тан олмайди.

Телевидение, радио ва интернет тараққиёти барибир китобга бўлган муносабатни, унинг қадрини туширолмайди. Чунки ҳар қандай ахборот, ижод маҳсули, адабиёт босма манбалар асосида юзага келади. Яқин ва узоқ келажакда ҳам китоб руҳият офтоби, бизнинг энг яқин дўстимиз, маслаҳатдошимиз, кўмакчимиз бўлиб қолаверади.

Нуруллоҳ ДОСТОН,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси
аъзоси

Ўтган асрнинг охирлари ва XXI асрга келиб, Ғарб мамлакатларида моддиётга берилиш, нафсни қондириш, буюмпарастлик каби иллатларнинг сингдирилиши иқтисодий жараёнларни жадаллаштирди. “Барча нарса сотиш ва сотиб олиш мумкин бўлган товарга айлантирилади”, деган тушунча инсонлар руҳиятига сингдирила бошлади. Товарга сиғиниш кучайди. Фикр ва буюмларнинг, инсон танаси ва руҳиятининг, табиат ва маданиятнинг товарга айлантирилиши бугунги куннинг асосий хусусияти бўлиб қолмоқда.

Жамият ҳаётининг барча соҳаларида савдо-сотик муносабатлари устувор. “Емак ва томошалар” шиори остида инсонларда истъёмчилик кайфияти авж олди. “Инсоннинг ҳамёни қаерда бўлса, унинг қалби ҳам ўша ерда” деган ҳалокатли ғоя сингдирилмоқда. Молпарастик ва худбинлик шу тариха ҳаммабоп қадрият сифатида тикиштирилиши инсон маънавий оламига жиддий таҳдид солаётир. Айрим кимсаларда манфаатпарастлик ва худбинлик (эгоизм) хос. Худбинлик ва манфаатпарастлик коррупцияни озиклантirmoқда. Коррупция эса ҳашаматли ва байрамона ҳаётни келтириб чиқариши шубҳасиз.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев 2017 йил 3 август куни Ўзбекистон ижодкор-зиёлилари билан учрашувда тўй-маъракаларимизни ўтказишдаги дабдабозлик ва исрофгарчилик, мақтанчоқлик миллатимизни маънавий таназзулга етаклайдиган иллат экани ҳақида куюниб гапирган эдилар.

Давлатимиз раҳбарининг қуйидаги фикрлари барчамизни мулоҳаза қилишга ундайди: “Мана, ўзинлар кўряписизлар, соппа-соғ юрган айрим одамлар элликка кирмасдан туриб тўсатдан инсулт бўляпти, инфаркт бўляпти. Сабабини суриштирсангиз, бошқалардан қолмасликка тиришиб, катта тўй қиламан, деб қарзга ботган бўлади. Ҳали қарзидан қутулмасдан, яна тўй қилиши керак. Очиғини айтадиган бўлсак, тўй-ҳашамлар билан боғлиқ ортиқча харажатлар минг-минглаб оилаларнинг нафақат иқтисодий аҳволига, балки бутун ҳаётга жиддий салбий таъсир кўрсатмоқда”.

Бугун ҳаётимизда кўпайиб бораётган оилавий можаролар, уруш-жанжаллар, ажралишлар, қудалар ўртасидаги совуқчилик сабаблари ҳам аксарият ҳолларда худди шу нарсага бориб тақалади.

Тўй-маърака — фақат шахсий иш эмас, балки ижтимоий масала. Тўй-маърака ҳаётимизнинг ажралмас қисми. Тўй — тинчлик, бахтиёрлик рамзи. Тўй қувончли, хайрли ва хосиятли тантана. Бироқ тўй деб, турли бемаза кашфиётлар қилиш, меъёрдан чиқиш, ўзини кўз-кўз қилиш яхшилик билан тугамайди.

Ҳашамат деганда беҳуда сарф-харажатлар, маблағни ўринсиз совуриш, дабдабали объектлар қуриш ва байрам тантаналари уюштириш, ҳаётдаги ортиқча исрофгарчилик, бойликка ружу қўйиш, ўз хизмат вазифасидан ғаразли мақсадларда фойдаланиш ва коррупция каби иллатлар тушунилади.

Кимдир ўз манфаатини ўйлаб, эҳтиёжларини таъминлаб қолишга ҳаракат қилади, жуда катта квартира ва ҳатто бир нечта квартирага эга бўлишдан, ҳашаматли автомобилда

юришдан, тансиқ ва антиқа таомлар тановул қилишдан уялмайди, энг машхур маркалар остида тикилган кийим-кечакларни маъқул кўради, ўз ҳаёти ва эҳтиёжлари бошқа ҳамма нарсадан устун, деб ҳисоблайди ва шундай бўлиши керак, деб ўйлайди. Айни пайтда доимо мол-дунёга, бойлик ва ҳашаматга қониқмайди, ҳамиша кўзига кам бўлиб кўринаверади. Ахир, бу инсоний ва моддий ресурсларни беҳуда сарфлаш эмасми?

Ҳашаматли ва байрамона ҳаёт сифатли иқтисодий ўсишга хизмат қилмайди. Аксинча, неъматларнинг увол бўлишига, молиявий ресурсларнинг ўлик капиталга айланишига олиб келади. Ҳашаматли ва байрамона ҳаётнинг яна бир таҳдиди унинг жамиятни ахлоқсизликка олиб келишидир. Дабдабозлик, мақтанчоқлик, кимўзарлик ўрнига фарзандларимиз билимли бўлишлари учун капитал сарфлаш вақти келганлигини унутмаслик керак. Бугун дунёнинг ривожланган мамлакатларида инсон капиталига эътибор кучаймоқда.

Нажот — таълимда!

Жондан азиз болалар ва ўсмирларимиз — мамлакатимиз келажакки, халқимизнинг умид-ишончи. Орзумизнинг рўёби бизга, кўпроқ ўсиб келаётган авлодга таянади. Президентимиз Шавкат Мирзиёев юрт фарзандларининг хориж ёшларидан кам бўлмаслиги борасида таълим муассасалари фаолиятига алоҳида эътибор бериши, ёшларнинг баркамол ривожланиши учун мунтазам қайгуриши, фарзандларимизнинг ёшлик орзуларини парвоз қилдиришлари ва ҳаётда муваффақиятга эришишлари учун барча шароитларни яратишга бош-қош бўлмоқда.

Таълим-тарбия — узок муддатли тараққиётнинг бош асосидир. У асосан маданий анъаналар ва инсоният эришган билимларни мерос қилиш, ёш авлодни вояга етказиш ва гўзал ҳаёт барпо этишга хизмат қилади. Ислохотларни ҳар томонлама чуқурлаштиришдан мақсад ҳам тенг ҳуқуқли ва одил ижтимоий муҳит барпо этиш, ижтимоий сафарбарликни рағбатлантириш, ёшлар оммасининг ҳаётий ва ижодий кучини ҳаммиша илҳомлантиришга эътиборни кучайтиришдир. Ишга жойлаштириш ва бизнес юритиш тизими қурилишини кучайтириш, катта ҳаётга илк қадам ташлаган чоғларда ёшларни қўллаб-қувватлаш ва уларга ёрдам бериш тизимини йўлга қўяётган бир пайтда биз ота-оналар фарзандлар таълим-тарбияси, билим олиши, комил инсон бўлиб вояга етиши учун етарли даражада қайғуряпмизми? Илм-фан ва таълим кучи билан мамлакатни юксалтириш мумкинлигини била туриб, нега фарзандларимиз келажакка тўсик бўладиган номақбул,

мақсадсиз харажатларга ружу қўймоқдамиз? Ҳашаматли ва байрамона ҳаётга қилинган укувсиз харажатлар охир-оқибатда камбағалликни келтириб чиқаришини англаяпмизми? Дабдабозлик, мақтанчоқлик, кимўзарлик, ҳашаматли ва байрамона ҳаёт аҳоли даромадларидаги

ДАБДАБА, ҲАШАМ, ИСРОФ

тенгсизликни келтириб чиқаради, аҳоли кескин табақалашади.

Ижтимоий-иқтисодий аҳамиятга молик бўлган камбағаллик масаласини кечиктириб бўлмаслигини назарда тутиб, 2020 йил 27 февраль куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигида тадбиркорликни ривожлантириш орқали камбағалликни қисқартиришга қаратилган чора-тадбирлар бўйича видеоселектор йиғилиши ўтказилди. Йиғилишда: “дастлабки ҳисоб-китобларга кўра, 12-15 фоиз ёки 4-5 миллион аҳолимиз камбағал. Бу уларнинг бир кунлик даромади 10-13 минг сўмдан ошмаяпти, дегани. Ёки бир оилада машина ҳам, чорва ҳам бўлиши мумкин, лекин бир киши оғир касал бўлса, оила даромадининг камида 70 фоизи уни даволатишга кетади. Хўш, бундай оилани ўзига тўқ дейиш мумкинми? Президент сифатида мени одамларимизнинг овқатланиши, даволаниши, болаларини ўқитиши, кийинтириши каби ҳаётий эҳтиёжлари нима бўляпти, деган савол ҳар куни қийнайди”, — деган эди давлатимиз раҳбари.

Шу ўринда “Авесто” китобига муржаат қиламиз. Китобда ижтимоий-иқтисодий муаммоларнинг оқибати ҳақида шундай дейилади: “Ёмон овқатланган халқ на яхши, кучли ишловчиларга ва на соғлом, бақувват болаларга эга бўлади. ...

ёмон овқатланишдан одоб-ахлоқ ҳам айниб кетади. Агар нон мўл-кўл бўлса, муқаддас сўзлар ҳам яхши қабул қилинади”.

Бу ерда биз соғлом авлод тарбияси, иқтисодий ва маданий, маънавий юксалиш ўртасида ўзаро боғлиқлик мавжудлиги тўғрисида фикр юритилганлигини кўрамиз. Ўша даврда айрилган бундай фикрлар ажодларимиз қадимги дунё маданиятида юқори ютуқларга эришганидан далолат беради.

Демак, аввало халқимиз, давлат хизматчилари, зиёлилар аҳли турли исрофгарчилик кўринишлари-

га, хусусан, нафақат тўй-ҳашамлар, шунингдек, давлат ҳисобидан бўлаётган харажатларга ҳам кескин муносабат билдириш вақти келди. Мамлакатимизда ҳали ҳам кўплаб одамлар иқтисодий ва ижтимоий муаммолар гирдобидида қийналаётганини Виртуал қабулхоналарга келиб тушаётган мурожаатларда ҳам ўз ифодасини топаётганлиги сир эмас. Булар аҳолининг биринчи галдаги манфаатлари билан чамбарчас боғлиқ бўлган маориф, ишга жойлаштириш, ижтимоий таъминот, тиббиёт, арзон уй-жой, экология ва атрофмуҳит, озик-овқат маҳсулотлари ва дори воситалари, ишлаб чиқариш хавфсизлиги, жамоат тартиби ва осойишталиги, қонунлар ижроси ва бошқа соҳаларда тўпланиб қолган кўплаб масалалардир. Юртбошимиз бундай жиддий муаммоларни кўриш одамга жуда оғир ботиши ҳақида ҳақ гапни айтди.

Дабдабозлик ва исрофгарчилик кайфиятини қатъий тўсиш керак. Биз халқимизга хос ва мос бўлган энг яхши анъаналари — меҳнатқашлик ва тежамкорлик анъаналарини ривожлантиришимиз, жамиятимизда тежамкорлик кенг қарор топиши ва исрофгарчиликка нисбатан нафрат шаклланиши учун тежамкорлик — шухрат, исрофгарчилик — эса шармандалик деган ғояни бор кучимиз билан тарғиб қилишимиз зарур. Сиёсий партиялар, маъмурий ва

хуқуқ-тартибот идоралари, маҳаллалар, ижтимоий-иқтисодий секторлар, жамоатчилик ташкилотлари, давлат корхоналари, барча бўғиндаги раҳбар кадрлар бу борада ўзлари намуна бўлиши, бугунги мураккаб замонда ижтимоий ҳаётга тежамкорликнинг барча чораларини жорий этиши, давлат ҳисобидан маблағлар сарфлашда коррупция ва исрофгарчиликнинг қатъий равишда олдини олиши керак. Амалга ошириш қулай бўлган аниқ мақсадли ва дастуриламал чораларни кўриш, назорат ва текширувларни кучайтириш, тежамкорликни рағбатлантириш ва исроф-

ни маънавий қадрият сифатида тўлиқ англай билмасликдир.

Дунёда мавжуд бу каби мураккаб мафкуравий вазият ёшларимизда мафкуравий иммунитетни фаоллаштиришни талаб қилади. Бу талаб Президентимиз таъкидлаганидек: “жаҳолатга қарши маърифат” билан курашиш ёши ва вазифасидан қатъий назар, барча учун дастуруламал бўлиши лозим. Тезкор замон биз катталардан ҳашаматчилик, байрамона ҳаёт, кайфу сафо, дабдабозлик, мактанчоқлик, кимўзарликка берилмасдан жондан азиз фарзандларимиз маънавий оламини асрашга йўлдош

шуғулланишига, ким саховатлироқ эканига эътибор беринг.

Оила – болалар учун биринчи мактаб, ота-оналар эса – биринчи муаллимлардир. Ота-оналар ортиқча ҳашаматчиликка берилмасдан доимо ўз фарзандларига яхши ўрнатилган бўлиши, уларни тўғри саъй-ҳаракат, фикр ва услублар билан тарбия қилишлари лозим. Ота-оналар болаларни ҳақиқат, саховат ва гўзалликни қадрлашга, ёлғондан, ёвузлик ва безориликдан нари бўлишга ўргатишлари керак. Болаларнинг фикру хаёли ва хатти-ҳаракатидаги ўзгаришларни кузатиб бормоқ, ҳамиша тўғри йўлга солмоққа ҳозир бўлишлари зарур.

Юртбошимиз ҳар биримизни, айниқса, энди ҳаётга кириб келаётган ўғил-қизларимизни улуг аждодимиз Абдурауф Фитрат бобомизнинг қуйидаги фикрларига амал қилишларига давъат этади: “Халқнинг аниқ мақсад сари ҳаракат қилиши, давлатманд бўлиши, бахтли бўлиб иззат-ҳурмат топиши, жаҳонгир бўлиши ёки заиф бўлиб хорликка тушиши, бахтсизлик юқини тортиши, эътибордан қолиб, ўзгаларга тобе ва кул, асир бўлиши уларнинг ўз ота-оналаридан болаликда олган тарбияларига боғлиқ”. Дарҳақиқат, юқоридаги фикрлар Президентимиз таъбири билан айтганда олтинга тенг сўзлар. Демак, таълим-тарбия бугун барчамиз учун виждон ишига айланиши керак.

Юқоридаги фикрлар, айниқса, оила, мактаб ва маҳаллалар болаларнинг ахлоқий тарбиясига катта аҳамият бериши, мактаб қоидаларида қаттиққўлликни ошириш ва ўқитувчилар хулқ-атворини яхшилаш ишларини ҳар томонлама кучайтириши даркор. Шунингдек, мактаблар болаларни уларнинг индивидуал хислатлари, вояга етишдаги қонуниятларни инобатга олган ҳолда ўқитиши ва тарбиялаши, ўқиш жараёнига қизиқтира олиши, ҳар бир дарсда фақат билим бериш билан чекланмасдан, болаларни яхшиликка ҳам чорлаши лозим.

Мактаблар турли тадбирлар ташкил этиш орқали ўқувчиларнинг ҳам жисмоний, ҳам руҳий соғлом бўлиши учун наф бериши керак. Ишни шундай йўлга қўйиш лозимки, барча болалар самимий меҳр, ғамхўрлик ва ёрдамни ҳис этсин, шу тариқа ўзак қадриятларимиз – иймон, инсоф, диёнат, эътиқод, ҳалоллик, адолат, ватанпарварлик ва садоқат ўқувчилар қалбига жо бўлсин.

Янги Ўзбекистон бунёдкорлари

Ёшларимизни турли хил мафку-

Бугунги кунда юртимизда тобора кенг тарқалаётган Президентимизнинг “Ўз болангни ўзинг асра!” деган давъати тобора амалий аҳамият касб этиши, бу эзгу шиор иймон, эътиқод юрагида, виждонида бўлган ҳар бир ота-она, ҳар бир фуқаронинг қалбига, юрагига чуқур кириб бориши, фарзанд таълим-тарбиясида лоқайдликка, бифарқликка берилмаслик керак. “Бола ота-она қўлида бир омонатдир”, дейди буюкларимиз.

Шариф ҚОБИЛОВ,
Ўзбекистон Республикаси ИИВ
Академияси профессори,
полковник

Ёҳуд ўқувсиз харажатлар ҳусусида

гарчиликка қарши курашиш зарурлигини ҳар бир оила, маҳалла аҳли чуқур англаши вақти келди. Бу борада олиб борилаётган ишлар давом эттирилиши, шунчаки, йўл-йўлакай қилинган, юзаки иш бўлиб қолмаслиги керак. Бу ишни мантикий яқинига етказиш зарур

Бизнинг бой тарихимиз, аждодларимиз мероси ҳалол бўлиб яшашга ундайди ва бу борада бизга чуқур маърифат бериши, тарихий донишмандлик ёрдамида коррупцияга қарши курашни ва ҳалол ишлайдиган давлат аппаратини шакллантиришни илгари силжитишда кўмаклашади. Коррупцияга қарши курашнинг маънавий-ахлоқий чоралари жиноятнинг олдини олишга қаратилганлиги билан ажралиб туради.

Жаҳолатга қарши маърифат

Бугун айрим ёшларимизнинг жамиятга зид ғояларни холис ахборот манбаи сифатида қабул қилаётгани ачинарли дир. Ёт мафкураларни кўр-кўрона қабул қилишнинг қулай замини – бу маиший қулайликка ортиқча интилиш, ташқи гўзалликка ҳаддан ташқари берилиш, буюмпарастилик, боқимандалик ва миллий турмуш тарзида одатий ҳол бўлиб қолган афзалликлар ва неъматлардан шукронасиз фойдаланиш, улар-

бўладиган ўлмас, ўзак қадриятлар иймон, инсоф, диёнат, эътиқод, ҳалоллик, адолат, каби чин инсоний фазилатларни, ватанпарварлик, садоқат туйғусини фарзандларимиз онгига сингдиришдан иборат. Чиндан ҳам одамзод, бу дунёда руҳанпок, иродаси бақувват, иймони бутун, виждони уйғоқ бўлиб яшашни ўрганмаса, инсон ҳаётининг қандай маъноси қолади. Бугун ҳар бир оила, мактаб, маҳалла олдида улкан вазифа ёшларни ёт ғояларга алданишга ўрин қолдирмасликни кафолатлашни ўйлаб яшаш керак, акс ҳолда фарзандларимизни ўзгалар етаклайди.

Айрим болалар еган озиқ-овқати, кийган кийими, машинаси, қимматбаҳо телефони ва ота-онасининг мавқеи билан мақтаниши сир эмас. Баъзилар мактабга машинада бориб келаётгани билан фахрланади. Лекин ўзини бу жиҳатдан бошқалар билан солиштириш – тўғри йўлдан оғишдир. Бу мезонлар бўйича мусобақалаштириш мумкин эмас. Кўп қийинчиликни бошидан кечирган одам қаҳрамон бўлиши мумкин, лекин тўкин-сочинликда яшаган олифта, арзанда деган ном олишдан нарига ўтмайди. Ҳаётда мусобақалашгингиз келса, ким ҳалол турмуш тарзига эга, собитқадамроқ эканига, ким астойдил ўқишига, ким кўпроқ ишлашига, ким кўпроқ спорт билан

Тожикистонга сафар қилдик. Бу саёхатни велосипедда амалга оширдик. Илк таассурот шуки, мамлакатимизда ички туризми, велоспортни ривожлантириш ҳам долзарб ҳисобланар экан, велойўлаклар назоратига жиддий қараш керак экан. Тўғри, бизда, хусусан, Самарқанд шаҳри ва Тойлоқ туманида кейинги йилларда бундай йўлаклар анча масофада, жуда чиройли ва қулай шаклда қурилган. Аммо бундай велойўлакларга муносабат барчамизда ҳам тўла шаклланиб улгурмаган.

Мисол учун, “Самарқанд-сити”-ни “Сиёб бозори” билан боғловчи бениҳоя чиройли кўча қурилган. Замонавий ечим, икки эмас тўрт томонлама қатновга мўлжалланган кўчада пиёдалар манфаатлари ҳам ҳисобга олинган. Аммо айрим “бойвучча”лар янги бозор яқинида йўлакни ҳовлисидан кўчага чиқувчи мулк сифатида тасаруф этмоқда. Уларнинг уйи яқинидан пиёда ёки велосипедда ўтиш учун автомобиль қатнов қисмига ўтишга тўғри келади.

Бироқ, хурсанд қиладигани шуки, давлатимиз раҳбари ташаббуси билан велойўлаклар бугун туман марказларида ҳам барпо этиляпти. Сафаримиз давомида энг осон босиб ўтган худудларимиздан бири — Тойлоқ туманининг кириш қисмидан марказигача бўлган йўл дейиш мумкин. Чунки бу йўлнинг бир томонида тўлиқ велойўлак қурилган. Қатнов қисмидан 1 метрлик майсазор ажратиб турган йўлакда ўриндиқлар ва чиқинди ташлаш қутилари ҳам жойлаштирилган. Ҳатто велосипед кўйиш жойлари ҳам бор. Аммо яна ўша гап: бу йўлакларнинг ҳам бир неча жойда “тадбиркор”лар йўлакларни эгаллаб олаётгани кузатилади. Ўнлаб ҳолатларда одамлар машиналарини велойўлакка кўйиб кетганини эса айтмасак ҳам бўлар...

Нима бўлганда ҳам Самарқандда велойўлаклар қуриладиганини фақат олқишлаш мумкин. Фойдаланишдаги камчиликлар фикримизча вақт масаласига боғлиқ. Дарвоқе, аҳоли сони энг кўп бўлган Ургут туман худудидан ҳам худди шундай йўлаклар қурилса, велотуризм ривожини учун жуда яхши иш бўларди.

...Барибир ижодкор — спортчи эмас. Кўшни мамлакатга етгунга қадар бир неча марта тўхтаб нафас ростлашга тўғри келди. Божхона постига етганимизда соат аллақачон 21:00 дан ошган эди.

Чегарадан ўтиб-қайтиш ҳақида икки оғиз гапириб ўтсам. Аслида, Панжикент ва Самарқанднинг қатор туманлари аҳолиси, айниқса Ургут, Тойлоқ туманларида икки давлат фуқаролари ўртасида қариндош-уруғчилик қадимдан давом этиб келади. Айни вақтда ҳам икки томондан куда-анда бўлганлар оз эмас. Аммо узоқ йиллар давомида биз асосан чегарадан ўтиб қайтиш қийинчилиги ҳақида эшитиб келганмиз.

Мана шу қийинчилик биз велотур иштирокчиларининг ҳам миямизга ўрнаб қолган экан. Озроқ ҳадик, “ўзи ўтказишармикан” деган ўй билан божхона чегара постига кириб бордик. Йўқ, ҳар икки томон назорат ўтказиш постида ҳеч қандай муаммо йўқ. Тадбиркорлар, сайёҳлар, хуллас, истаган одам ўтиб-қайтиб ётибди. Ўзимизни-

**МАНЗИЛ
ЯҚИН,
ДИЛЛАР МУШТАРАК**

килар “яхши бориб келинглари” дея кузатган бўлса, кўшнилариимиз “Хўш омадед” дея кутиб олишди.

Чегара постдан ўтгач Панжикент шаҳрига қадар тахминан 20 километр масофада асосан ўзбек маҳаллалар экан. Аммо Панжикентда ҳам тил бўйича муаммо йўқ. Қайси самарқандлик тожик тилини оз бўлса ҳам билмайди дейсиз?

Очигини айтганда, Панжикентга етган заҳоти меҳмонхонага жойлашиш тадоригини қилдик. Ҳар ҳолда шунча масофага велосипедда бориш осон эмас экан. Оёқларимизда толиқиш яхшигина билинаётганди. Шаҳар марказидаги меҳмонхонага кириб бордик.

Дарвоқе, шаҳарга кеч етиб борганимиз учун сўмни валютага айирбошлаш имкони бўлмади, банклар ёпиқ. Меҳмонхонада бизга тўлов 100 сомоний эканини айтгач (бизнинг пулда 100 минг сўм) вазиятни тушунтирдик. Меҳмонхона ходими телефонда бошлиғи билан гаплашгач, сўмда ҳам бемалол тўлов қилишимиз мумкин эканини айтди. Ростини айтганда, бу бизга ғурур бағишлади.

Очиқ осмон остидаги музей

V-VIII асрларда гуллаб-яшнаган мазкур шаҳар ўрни ҳозирда очиқ осмон остидаги музей кўринишида ҳимояга олинган. Маҳаллий аҳолининг гапига кўра, бу шаҳар қадимги Суғд давлатининг муҳим шаҳарларидан бири бўлган.

Шу ерлик одамлар шаҳар ўрнидаги қолдиқ деворларни кўрсатаркан, бизга тушунтира кетди: “мана бу деворлар ўрнида олдин карвонсарой бўлган, бу ерда одамлар яшаш уйи, химоя девори...” Бир ярим минг йиллик шаҳар деворлари оралаб сайр қиларкансиз рўпарангизда қадимий шаҳар хаёлан тикланиб, сизни олис мозийга томон етаклайди.

Тушдан сўнг Панжикент кўчалари-

рини кездик, туман газетаси таҳририятида, туман туризм ташкилотидан бўлдик. Очигини айтганда, бинолар архитектураси билан ҳозирги Панжикент қайсидир маънода 90-йилларни эслатди бизга. Аммо аксарият кўчалар равон, уларда асосан турли хориж машиналари, онда-сонда Ўз-

безак, Феруза кўзли зийнатлар ҳам худудни ва шу ердаги музейни томоша қилишга арзийди. Мазкур маскан 2001 йилда Саразм ёдгорлиги тарихий-археологик кўриқхонаси, деб эълон қилинган ҳамда Саразм қадимий ёдгорлиги ЮНЕСКО Бутунжаҳон маданий мероси ёдгорликлари рўйхатига киритилган.

Шу куннинг иккинчи ярмида Суғднинг энг баҳаво жойларидан бири — маҳобатли тоғлар орасидаги Еттиқўл туристик масканига йўл олдик. 45-50 километр масофанинг тенг ярми мураккаб тоғ йўлларида иборат. Тоғ йўлнинг бир томони баланд тоғ бўлса, иккинчи ёни кўркинчли жарликдан иборат. Ҳар иккиси ҳам бошни айлантиради.

Еттита кўлнинг ҳар бири иккинчисидан маълум бир масофада жойлашган, 500 метрдан — бир неча километргача. 4-қўлдан ўтгач сўраб суриштириб, оз сонли уй-меҳмон-

бекистонда ишлаб чиқарилган машиналар ҳам учрайди.

Бозорлардаги нархлар бизникидан кескин фарқ қилмайди. Бир донанон бизнинг пулда 1000-3000 сўмгача, гўшт 65 000-75 000 минг сўм. Ёғ ватухум биздагидан бироз қимматроқ. Айтганча, тухум ва бир қатор бошқа озиқ-овқат товарларини айрим тадбиркорлар Самарқанддан олиб бориб сотишаркан.

...Саразм ёдгорлиги Зарафшон дарёсининг тоғлар орасидан кенг водийга чиқиш жойида, Ойимкўл ёнида жойлашган. Айрим олимларга кўра, “Саразм” атамаси суғдча “саризамин”, яъни “ернинг бошланиши”, “воҳанинг бошланиши” демакдир.

Ёдгорлик ясси тепачалар кўринишида, 100 гектарга яқин жойни эгаллаган. Унда 1976 йилдан тадқиқот ишлари бошланган. Археологик тадқиқот натижалари бу ерда қадимий дехқончилик, ҳунармандлик изларини аниқлаган. Шунингдек, бу ерда қадимий бино қолдиқлари, оддий турар жойлардан тортиб қаср ва маданий бинолар эътиборингизни. Айниқса, сопол, балки металл ва тошдан ясалган буюмлар, олтин

хоналардан бирига жойлашдик. Ажаб, олис ва машаққатли тоғ йўли устида жойлашган меҳмонхона анчагина завонавий ва саришта. Худудда ҳаво анча салкин, шунинг учун сайёҳлар асосан ёз ойларида ташриф буюради. Бошқа вақтда эса бу кўлларни сокин маскан дейиш мумкин.

Муҳим томони шуки, Зарафшон дарёсининг асосий биринчи ирмоғи Искандаркўлдан бошланса, яна бир ирмоғи мана шу Еттиқўлдан бошланади. Сув еттита кўлдан бирин-кетин чиқиб, Зарафшонга бориб қуйилади. Бу кўлларга етиб борганимизда аллақачон кун ботган эди. Қайтиш имконсиз, тун ярмигача тоғлик янги тожик дўстлар билан суҳбат курдик. Ҳатто шу ерларда ҳам аксарият аҳоли ўзбек тилини озми-кўпми тушунади. Ҳар икки кишидан биттаси ҳеч бўлмаса бир марта Самарқандга келиб кетган.

Сафарнинг учинчи куни деярли йўл билан ўтди. Велосипедда Суғдиён шаҳри, ундан кейин қатор қишлоқлар оралаб Панжикентга, ундан эса Жартепа божхона постига қарийб кеч деганда етиб келдик.

Саёхатдан олган энг асосий хулосаларимиз: кўшни давлатда биз, ўзбекистонликларни каттиқ ҳурмат қилишаркан. Йўлда учраган одам борки, қаердан эканимизни билгач, чой таклиф қилади, меҳмон қилгиси келади. Жуда кўплаб панжикентликларнинг Самарқандда узоқ ё яқин қариндошлари, ҳеч бўлмаганда, дўстлари бор. Ким билан гаплашсангиз, албатта, чегаралар очилганидан хурсанд эканини айтиб ўтади.

Анвар МУСТАФОҚУЛОВ

Дунё тараккийлашиб бораркан имкониятлар кенгайиб, техника, электрон қурилмалар сабаб йўлларимиз яқин, мушкулларимиз осон, истаган нарсамиз қўлимизда муҳайё бўлди.

“LIKE” ҚУРБОНЛАРИ

Қўшиқ истайсизми, китобми, турли ўйинлар, ахборот-маълумотлар, дўстлар билан суҳбат, чексиз-чегарасиз имкониятлар. Буларнинг бари биргина тараккийёт мўъжизаси интернет боис телефон аталмиш қурилма билан қўлимизда пайдо бўлди.

Интернет оламидаги ижтимоий тармоқлардан мақсадли фойдаланилар экан кишиларга жуда катта ёрдам беради. Бу ҳақиқатни бугун каттаю кичик биледи. Аммо озгина чалғишга йўл берсангиз, не қўйларга солмайди.

Турли ғирром, жангари ўйинлар, ҳаёсиз фильм ва оқимлар томонидан ташланган тузоқлар бари-бари шу ерда. Булар, айниқса, ёшларни ўз домига осонгина тортиб олади. Оқибатда эса...

Шахриёр Маҳмудов (исм-шарифлар шартли) ҳам ижтимоий тармоқларнинг “фаол” фойдаланувчиларидан эди. Шу даражада боғланган эдики, на атрофини идрок этар, на эртасининг ташвишини қилади, на яқинларини эшитарди.

Шахриёр вояга етиб бораркан, “Тик-Ток”, “Instagram” каби ижтимоий тармоқлардаги шахсий саҳифасига турли бачкана видеоролик ва суратларни жойлаб, тарбиядан тамомила узилиб, тартибсиз ҳаёт кечиришга мослашиб борарди. Унинг туни ҳам куни ҳам фақат виртуал олам ичидаги турли беўхшов тақлид видеороликлари, шармсиз суҳбат ва онлайн-жонли мулоқот сохта туйғуларга айланиб борарди.

Худди ўзи каби “Тик-Ток”,

“Instagram” ишқибози бўлган тенгдоши Амир Акбаров билан танишиб қоларкан, “виртуал дунёлари”ни бирлаштириб, янада кўпроқ “обуначи”ларни жалб этиш илинжида иш бошлади. Турли мазмундаги бачкана видео ва суратларни кўпайтириб, ижтимоий тармоқлардаги саҳифаларига жойлаб бориши.

— Сен менга обуначи ва “пост”ларимдаги “лайк”ни кўпайтиришга ёрдамлашсан, ҳаққингни бериб бораман, - деди Шахриёр.

Кафолатсиз таклиф Амирга ҳам маъқул тушиб, турли “ижод” намуналарини ташлай бошлади. Кунлар ўтиб бораркан, Амирнинг Шахриёрдаги ҳаққи 500.000 сўм бўлганда аввал пулини тўласа, кейин ишлашини айтиб тортишиб қолишди.

Ҳар иккови ҳам тажанг, қайсар ва жанжалкашлик табиатига кириб бўлгани боис уларнинг кўчадаги даҳанаки тортишуви ёқлашадиган уруш-жанжалгача бориб кўчада муштлашиб кетишди. Аммо Шахриёр жисмонан кучсиз бўлиб енгилиб қолар, бу эса унинг аламзадалигини орттирарди. Ўзини тан берганликка солган йигит, бир зум тўхтаб қўлини кўтарди ва “Ҳозир пулни олиб чиқаман”, дея уйига кириб кетди. Амир мағрур, уст-бошини қоқиш билан овора турган бир пайтда унинг шарпаси келдию бошини кўтарди. Аммо шу пайт бирдан кўзи тингандай, кўксига бир нима қадалгандай, олам бошида айланаётгандай бўлди...

Дарҳақиқат, важоҳатини ичига ютишга мажбур бўлган Шахриёр уйига кириб, ошхона пичоғини олиб қайтаркан, қалбида ёвузлик ғалаба қиларди. У катта қадамлар билан чиқиб, кўча эшиги олдида уни кутиб турган ўртоғининг кўксига пичоқ санчди. Ўзини ўнглаб улгурмай яна ва яна қайтарди.

Бундай дахшатли ҳолат юз бериши бир, олти ёки ўн икки ой ичидаги назоратсизлик оқибати эмас. Йиллаб қолган лоқайдлик, эътиборсизлик, “қулоғим тинч” кабилида миқ этмай юриш маҳсули.

Эндигина йигирмани ҳатлаган, новдадек бир йигит бевақт, бировнинг эшигида, кўчада жувонмарг бўлди. Бири эса қасддан одам ўлдириш жинояти билан айбли деб топилиб, узоқ муддатга озодликдан маҳрум этилди.

Надомат чекиш бефойда. Зотан, вақтида малҳам қўйилмаган яра, албатта, газак олади ва шу тахлит оқибат топади.

Хўш, бу қадар ваҳшийлик, аламзадалиқ, жангарилиқ асоси нима эди?

Англаганингиздек, ўша “лайк” қайғусидаги қарздорлик можароси, тарбиядан тамомила узилиб қолган тартибсиз ҳаёт.

Хулоса шуки, ҳар бир фарзанд жамият ва миллатимизнинг эртанги ҳаётига дахлдор мустаҳкам пойдевордир. Шундай экан, ёшларнинг интернет уммонидаги ижтимоий тармоқлардан фойдаланишида тартибли ва мақсадли ёндошиб, фарзандларимиз виртуал оламига назоратли бўлмоғимиз ҳам ўта зарур ва шартдир. Шу йўл билан юқоридаги каби кўнгилсизликларнинг камайишига эришишимиз мумкин.

Ақром АРИПОВ,
Олий суд бош консултанти

ЖАМИЯТ

Муассислар:

Ўзбекистон Республикаси
Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси.

Тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати — Ўзбекистон Либерал-демократик партияси.

Ўзбекистон Нодавлат нотижорат ташкилотлари миллий ассоциацияси.

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси.

Бош муҳаррир
Максуд ЖОНИХОНОВ

Газета тахририятнинг компьютер бўлимида саҳифаланди.
“Шарк” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмаҳонасида чоп этилди.

Манзил:
Буюк Турон кўчаси 41.
Буюртма рақами Г-408
Адади: 1507.

Пайшанба куни чиқади.
Қоғоз бичими А-3,
ҳажми 2 босма табоқ.

Баҳоси келишилган нарҳда.
Газета Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлигида
2006 йил 0010-рақам билан рўйхатга олинган.

ISSN 2010-7722

Навбатчи:
Муроджон РАҲМАТОВ

Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига “Шарк” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси масъул.

100000, Тошкент шаҳри
Матбуотчилар кўчаси 32.
Маълумот учун телефонлар:
(71) 233-72-77,
233-91-55

Реклама ва эълонлар учун:
Электрон почта:
jamiyat@umail.uz
Газета индекси — 131
“ЖАМИЯТ”дан олинган маълумотларда манба сифатида газета номи кўрсатилиши шарт.
Топширилган вақти:
20:00

1 2 3 4 5 6

“ТОШКЕНТ МИНТАҚА” МЧЖ

бошланғич баҳоси ошиб бориш тартибида ўтказиладиган очик аукцион савдосига таклиф этади!

“Тошкентдонмахсулотлари” АЖ нинг ва 2022 йил 21 апрелдаги №16/179 сонли буюртманомасига асосан Тошкент вилояти Бўкатумани ДҚКШ манзилида сақланаётган “ZL50GN” русумли, давлат рақами 10 АЈ 733 бўлган Фронтал юклагич 2009 йил ишлаб чиқарилган махсус техника бошланғич баҳоси - 252 805 000 сўм аукцион савдосига қўйилмоқда.

Аукцион савдолари 2022 йил 27 май куни соат 11:00 да бўлиб ўтади. Аризалар расмий иш кунлари соат 09:00 дан 17:00

гача қабул қилинади (13:00 дан 14:00 гача тушлик). Аризаларни қабул қилишнинг охириги муддати 1 кун аввал соат 17:00. Авто-транспорт воситаси 2022 йил 27 май куни сотилмаган тақдирда такрорий савдоси 3 ва 10 июнь 11:00 да ўтказилади. Аризаларни қабул қилишнинг охириги муддати 1 кун аввал. Савдо ғолибига 5 банк кун ичида сотувчи билан олди-сотди шартномаси тузиш мажбурияти юклатилади. Ғолиб харидор сотилиш баҳосидан 8 фоиз савдо ташкилотчисига тўлаб

беради. Талабгорлар мулк бошланғич баҳосининг 10 фоизидан кам бўлмаган миқдорда зақалат пулини АТБ “Капитал-банк” Яшнобод филиалига тўлаши керак. х/р:20208000405363013002 МФО: 01136, СТИР:308305364. Аризаларни қабул қилиш ва савдо ўтказиш манзили:

Тошкент шаҳар Миробод тумани
Матбуотчилар кўчаси 32-уй
Телефон рақамлар: 71-233-28-52, 90-358-38-07, 90-971-20-00
Гувоҳнома №.965941

Тошкент давлат техника университети томонидан Тўйчибоева (Турунова) Азиза Носиржон кизига 2018-2022 йилларга берилган 2215 рақамли рейтинг дафтраси йўқолгани сабабли бекор қилинади.

Тошкент шаҳар Учтепа туманидаги 236-сонли умумий ўрта таълим мактаби томонидан 2007 йилда Тургунов Отабек Улугбек ўғли номига берилган V № 2887108 рақамли шаходатнома йўқолгани сабабли бекор қилинади.

С.Х.Сирождидинов номидаги Академик лицейи томонидан 2021 йилда Абдуллаева Азиза Назурилло кизи номига берилган I № 0032134 (рўйхат рақами 449) рақамли диплом иловаси йўқолгани сабабли бекор қилинади.

Тошкент давлат техника университети томонидан Абдуллаев Аҳмаджон Азамат ўғлига берилган 1913 рақамли рейтинг дафтраси йўқолгани сабабли бекор қилинади.

Тошкент давлат техника университети томонидан Маматкулов Одилжон Абдимўминовичга берилган 2288 рақамли рейтинг дафтраси йўқолгани сабабли бекор қилинади.

ТАБИАТНИ АСРАГИН, БОЛАМ!

Ҳаммамизга маълумки, ҳозирги глобаллашув даврида ўқувчи-ёшларга она табиатимиз ҳақида, биз яшаб турган сайёрамизни асраб-авайлаш тўғрисида янада чуқурроқ билимлар берсак, кўраи заминга бўлган меҳрни шакллантира олесак, аини муддаодир. Бу борада табиий фанлардан бири саналган географияни янада мукамал ўргатиш пайти келди.

Бизни ўраб турган тоғлар, водийлар, паст-баландликлар, дарё ва кўллар, чексиз уммонлар, барча – барчаси сайёрамиз бойликларидир. Ҳар бир жойнинг, материкларнинг ўзига хос табиати, иқлими, жойлашув харитаси бор. Аввало, шуни таъкидлашни истардимки, илк уйғониш даврида, яъни IX – XII асрларда Марказий Осиёда етук олимлар етишиб чикдики, улар география фани тараққиётига салмоқли ҳисса қўшди. Беруний, Ибн Сино, Муҳаммад Хоразмий, Аҳмад Фарғоний, Наршахий, Балхий, Маҳмуд Қошғарий сингари улуғ мутаффақирларнинг географик қарашлари юзага чиқди.

Кейинчалик эса география фанининг тараққиётига Замахшарий, Банокатий, Гиёсиддин Наққош, Мирзо Улуғбек, Али Қушчи, Мирзо Бобур сингари олимларимиз ҳам катта ҳисса қўшди. Бу борада улуғ бобомиз

Мирзо Улуғбекнинг астрономик кашфиёти билан биргаликда ўзига хос тарзда илгари сурган географик қарашлари ҳам муҳим ўрин тутди.

Яқинда мактабимизда табиий фанлар ўқитувчилари билан ҳамкорликда “География – табиий фанлар султони” деб номланган тадбир ҳам худди шу мавзуга бағишланди. Ўқувчиларимиз томонидан она сайёрамизни мадҳ этувчи шеърлар, ер тарихи ва табиатига оид маълумотлар ҳеч кимни бефарқ қолдирмади. Тадбир қатнашчилари, ер илми, она табиатимиз ҳақида янги – янги маълумотларга эга бўлишди.

Таъкидлаш лозимки, она табиатни севишда, уни авайлаб – асрашда география фанининг аҳамияти катта. Ҳозирда мамлакатимиз бўйлаб Президентимиз ташаббуси билан “Яшил макон” умуммиллий дастурининг йўлга қўйилгани барчамизни хушнуд

этди. Бу борада мактабимизда сезиларли ишлар амалга оширилди. Ҳозиргача лойиҳа доирасида кўплаб мевали, манзарали дарахт кўчатлари ўтказилди. Мактабимиз ҳовлисида гул кўчатлари экилди. Мактаб худуди ободонлаштирилиб, ўзгача қиёфа касб этди.

Шунингдек, шаҳар ҳокими Зафар Файзуллаев мактабимизга ташриф буюриб, мактаб худудидаги бўш майдонга мевали дарахт кўчатларидан ўтказди. Жамоамиз ва маҳалла аҳли билан дилдан суҳбатлашди.

Ёшларни Ватанга муҳаббат, юртга садоқат руҳида тарбиялашда энг аввало она табиатга муҳаббат ҳиссини

тарбиялаш муҳим вазифалардандир. Ўқувчидаги ана шундай фазилатларни кичик мактаб ёшидан бошлаб шакллантириб борсак, бу доимий одатга айланади. Айниқса, улуғ доғнишмандларимиз таъкидлаганидек, “Сен ерни боқсанг – у сени боқадиган” деган нақлни ўқувчилар онгига сингдириб борсак, уларда заминимизга, табиатга бўлган меҳр – муҳаббат ошиб бораверади.

Муяссар РАЖАБАЛИЕВА,
Бекобод шаҳридаги
16–умумтаълим мактабининг
география фани ўқитувчиси,
Халқ таълими аълочиси.

QISHLOQQURILISHBANK

ATB “Qishloq qurilish bank”
jamoasi barcha yurtdoshlarimizni

RAMAZON HAYITI

bilan muborakbod etadi!

“ZAVQLI” muddatli omonati

Omonat muddati **4 oy**
Foiz stavkasi:
■ bank filiallari orqali **22%**
■ mobil ilova orqali **23%**

“Qishloq qurilish bank” –
farovon hayotingiz xizmatida!

www.qqb.uz

☎ 78 150 00 55 ☎ 1254

Xizmatlar litsenziyalangan.